

ΓΕΝΕΤΙΚΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΟΙΚΙΛΙΩΝ

ΣΤΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΑΜΠΕΛΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Greek grapevine breeding at the Institute of Viticulture of Athens

Π. Ζαμανίδης¹, Χ. Πασχαλίδης², Θ. Πιτσώλη³, Κ. Μπινιάρη⁴, Ι. Χουλιάρης⁵ Ε. Βαβουλίδου⁶

¹. *Ινστιτούτο Αμπέλου Αθηνών, ΕΛΓΟ – ΔΗΜΗΤΡΑ, Σοφ. Βενιζέλου 1, 14123, Λυκόβρυση Αττικής e- mail.:panzamanidis@yahoo.gr*

² Σχολή Τεχνολογίας Γεωπονίας, Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας, Αντικάλαμος, 24100, Καλαμάτα

³. *Ινστιτούτο Τεχνολογίας Γεωργικών Προϊόντων, ΕΛΓΟ – ΔΗΜΗΤΡΑ, Σοφ. Βενιζέλου 1, 14123, Λυκόβρυση Αττικής*

⁴ Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ιερά Οδός 75, 11855 Αθήνα

⁵. Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο, Αλσύλλιο Αγροκηπίου, 73100 Χανιά

⁶ *Ινστιτούτο Εδαφολογίας Αθηνών, ΕΛΓΟ – ΔΗΜΗΤΡΑ, Σοφ. Βενιζέλου 1, 14123, Λυκόβρυση Αττικής*

Περίληψη

Στο Ινστιτούτο διεξάγεται έρευνα για τη γενετική βελτίωση των γηγενών ποικιλιών και δημιουργία νέων οινοποιήσιμων ποικιλιών αμπέλου. Η πολυετής, πολύπλευρη μελέτη και αξιολόγηση ποικιλιών της συλλογής συνέβαλε στην επιλογή παραγωγικών και υψηλής ποιότητας ποικιλιών, ως γονεϊκές για τις διασταυρώσεις. Ως μητρικές, επιλέχθησαν γηγενείς ποικιλίες ανθεκτικές στις ξηροθερμικές συνθήκες της Ελλάδας και ως πατρικές, επιλέχθησαν Δυτικο-Ευρωπαϊκές ποικιλίες. Ως αποτέλεσμα της μακροχρόνιας, δύσκολης και επίπονης εργασίας δημιουργήθηκαν πάνω από 40 νέες οινοποιήσιμες ποικιλίες. Οι νέες ποικιλίες, εκτός από την υψηλή παραγωγικότητα και ποιότητα χαρακτηρίζονται και από την ανθεκτικότητά τους σε αντίξοες συνθήκες του περιβάλλοντος.

Λέξεις κλειδιά: Γενετική βελτίωση, Βιομορφολογικά χαρακτηριστικά, Νέες ποικιλίες

Εισαγωγή

Το Ινστιτούτο Αμπέλου Αθηνών στη Λυκόβρυση Αττικής, διατηρεί μια από την μεγαλύτερη στα Βαλκάνια συλλογή η οποία έχει πάνω από 800 ποικιλίες.

Στο Ινστιτούτο διεξάγεται έρευνα για τη γενετική βελτίωση των γηγενών ποικιλιών και δημιουργία νέων οινοποιήσιμων ποικιλιών της αμπέλου.

Οι αντικειμενικοί σκοποί της συγκεκριμένης έρευνας είναι η αύξηση της παραγωγικότητας, η επίτευξη υψηλής ποιότητας σταφυλής και η προσαρμοστικότητα των ποικιλιών στις κλιματολογικές συνθήκες.

Υλικά και μέθοδοι

Η πολυετής, πολύπλευρη μελέτη και αξιολόγηση ποικιλιών της συλλογής συνέβαλε στην επιλογή παραγωγικών και υψηλής ποιότητας ποικιλιών ως γονείς για τις διασταυρώσεις.

Ως μητρικές επιλέχθησαν γηγενείς ποικιλίες ανθεκτικές στις ξηροθερμικές συνθήκες της Ελλάδας: Σαββατιανό, Ροδίτης, Μοσχάτο Σάμου, Σιδερίτης, Αθήρι, Αγιωργίτικο, Μπακούρι, Ξινόμαυρο και Ασύρτικο. Ως πατρικές επιλέχθησαν Δυτικο-Ευρωπαϊκές ποικιλίες όπως Cabernet Sauvignon, Merlot, Traminer, Riesling κ.ά.

Η γενετική βελτίωση, με τη μέθοδο του υβριδισμού (διασταύρωση, διατήρηση, σπορά και καλλιέργεια υβριδικών φυτών) έγινε με τις παραδοσιακές αναγνωρισμένες μεθόδους (1,2). Αρχικά, έγινε επιλογή των γονεϊκών ποικιλιών. Κατόπιν, ακολούθησαν τα εξής στάδια: ευνουχισμός ανθέων, εγκλωβισμός ανθήρα, συγκομιδή- προετοιμασία και διασπορά γύρης. Μετά το πέρας της διασταύρωσης έγινε τρυγητός, συντήρηση και στρωμάτωση των γιγάρτων και τέλος σπορά των γιγάρτων για τη δημιουργία σπορόφυτων μέχρι καρποφορίας. Στη συνέχεια επιλέχθηκαν τα κατάλληλα σπορόφυτα για την υποψήφια ποικιλία.

Η αμπελογραφική περιγραφή των νέων ποικιλιών έγινε σύμφωνα με τον κώδικα αμπελογραφικής περιγραφής του Διεθνούς Οργανισμού Αμπέλου και Οίνου (OIV 2013).

Για τη δημιουργία των καινούργιων οινοποιήσιμων ποικιλιών χρησιμοποιήθηκαν πάνω από 9.000 σπορόφυτα, τα οποία προήλθαν από διάφορους συνδυασμούς διασταυρώσεων.

Το κλίμα της περιοχής είναι μεσογειακό, με θερμό, ξηρό καλοκαίρι και ήπιο χειμώνα. Το ύψος βροχόπτωσης κυμαίνεται από 350 έως 600mm το χρόνο και οι βροχές επικρατούν τους χειμερινούς μήνες. Οι απόλυτες υψηλές θερμοκρασίες φτάνουν έως τους +46 °C (2007), ενώ οι κρίσιμες για το αμπέλι θερμοκρασίες (+40 °C και άνω) σημειώνονται σχεδόν κάθε χρόνο με ταυτόχρονη παρουσία δυνατών ανέμων.

Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στην παραγωγή και ποιότητα της αμπέλου, στην ανθεκτικότητα ως προς τη ξηρασία και στις υψηλές θερμοκρασίες.

Αποτελέσματα-Συζήτηση

Ως αποτέλεσμα της μακροχρόνιας, δύσκολης και επίπονης εργασίας δημιουργήθηκαν πάνω από 40 νέες οινοποιήσιμες ποικιλίες. Από αυτές, λευκές είναι οι: Άρτεμις, Μαρία Κάλλας, Μοσχόραγος, Λυκόβρυση, Πόντος, Αρετή, Άνοιξη, Σταύρος, Αχιλλέας, Χαρά, Γιωργιάμπελο κ.ά. Έγχρωμες είναι οι: Κριμπάς, Μακεδόνας, Δήμητρα, Ιλιάδα, Παναγία Σουμελά, Άθως, Παναγία Τήνου, Απόλλων, Ελένη Ζαχάροβα, Καθηγητής Μαλταμπάρ, Αλεξάμπελο, Νταβίδης, Στέλιος κ.ά.

Στον πίνακα 1 της παρούσας εργασίας αναφέρονται τα βιομορφολογικά χαρακτηριστικά μερικών από τις νέες ποικιλίες που δημιουργήθηκαν στο Ινστιτούτο Αμπέλου του ΕΛ. Γ. Ο “ ΔΗΜΗΤΡΑ.

	ΔΕΙΚΤΕΣ								
Ποικιλίες	Ημέρες από έκπτυξη οφθαλμού-ορίμανση	Ζωηρότητα ανάπτυξη	Διαφοροποίηση βλαστών	Μέγεθος σταφυλής	Χρώμα ράγας	Μέγεθος ράγας	Γεύση ράγας	Σάκχαρο g/100cm ³	Οξύτητα
Αρετή	156-165	Δυνατή	Πολύ μεγάλη	Μέτρια	Λευκή	Μέτρια	Ποικιλιάς	>23	7-8
Σταύρος	156-165	Δυνατή	Πολύ μεγάλη	Μέτρια	Λευκή	Μέτρια	Ποικιλιάς	>23	7-8
Απόλλων	146-155	Δυνατή	Δυνατή	Μεγάλη	Μαύρο-Μπλε	Μέτρια	Ποικιλιάς	>23	4-6
Δήμητρα	146-155	Μέτρια	Δυνατή	Μικρή	Μαύρο-Μπλε	Μέτρια	Ποικιλιάς	>23	4-6
Κριμπάς	146-155	Δυνατή	Δυνατή	Μέτρια	Μαύρο-Μπλε	Μέτρια	Μουσκάτ	>23	4-6

Νταβίδης	146-155	Δυνατή	Δυνατή	Μέτρια	Μαύρο-Μπλε	Μέτρια	Ποικιλιάς	>23	4-6
Λυκόβρυση	156-165	Δυνατή	Δυνατή	Μέτρια	Κιτρινο-πράσινη	Μικρή	Ποικιλιάς	>23	4-6
Μοσχοράγος	146-155	Δυνατή	Δυνατή	Μεγάλη	Πρασινό-κίτρινη	Μέτρια	Ποικιλιάς	>23	4-6
Πόντος	156-165	Δυνατή	Δυνατή	Μεγάλη	Πρασινό-κίτρινη	Μικρή	Ποικιλιάς	>23	4-6
Άθως	146-155	Δυνατή	Δυνατή	Μέτρια	Μαύρο-Μπλε	Μικρή	Ποικιλιάς	>23	4-6
Αλεξάμπελο	146-155	Δυνατή	Δυνατή	Μέτρια	Μαύρο-Μπλε	Μικρή	Ποικιλιάς	>23	4-6

Πίνακας 1: Βιομορφολογικοί δείκτες μερικών νέων ποικιλιών του Ινστιτούτου Αμπέλου

Οι νέες ποικιλίες, εκτός από την υψηλή παραγωγικότητα και ποιότητα χαρακτηρίζονται και από ανθεκτικότητα σε αντίξοες συνθήκες του περιβάλλοντος (χαμηλές θερμοκρασίες της χειμερινής περιόδου, εδαφική και αέρια ξηρασία). Επιπλέον είναι ανθεκτικές στις περισσότερες ασθένειες της αμπέλου (περονόσπορος, οίδιο, βοτρυτής).

Βιβλιογραφία

1. Ζαμανίδης, Π. 2005. Η οικογένεια της αμπέλου (*Vitaceae Juss Vitis Tournef*) . Γεωργία – Κτηνοτροφία 3: 22-26.
2. Negrul, A. M. 1959. Viniculture from the ampelographical and genetical point of view. Moscow (στα Ρώσικα).
3. Vavilov, N. J. 1987. The theoretical background of Genetics. Moscow, Science Publications, 169p (στα Ρώσικα)
4. OIV. 2013. Codes des caracteres descriptifs des varietes et especes de Vitis. Website <http://www.oiv.int>